



Teatr Polski

BIELSKO — CIESZYN

ul. 1 Maja 1 — Telefon 284-51

Aleksander hr. Fredro

ZEMSTA

Komedia w czterech aktach, wierszem

OBSADA:

Czeźnik Raptusiewicz — MIECZYŚLAW ZIOBROWSKI ● Klara, jego synowica — EWA POLAK-WALESIAK ● Rejent Milczek — MARIAN SZCZERSKI ● Wacław, syn Rejenta — JERZY DZIEDZIC ● Podstolina — CZESŁAWA PSZCZOLIŃSKA ● Papkin — CEZARIUSZ CHRAPKIEWICZ, IRENEUSZ OGRODZIŃSKI ● Dyndalski, marszałek Czeźnika — MIECZYŚLAW DEMBOWSKI ● Śmigalski, dworzanin Czeźnika — ZDZISŁAW TYMKE ● Perelka, kuchmistrz Czeźnika — MIECZYŚLAW TARNAWSKI ● Mularz I — JERZY KOCZYŃSKI ● Mularz II — ~~CEZARIUSZ CHRAPKIEWICZ, IRENEUSZ OGRODZIŃSKI~~ ● Mularz III — x x x ● Hajduki, pacholki i służba

REŻYSERIA — MAREK TADEUSZ NOWAKOWSKI ● SCENOGRAFIA — RYSZARD RADWAŃSKI ● KOSTIUMY — KRYSZYNA MIELECH ● ASYSTENT REŻYSERA — MIECZYŚLAW TARNAWSKI

Inspicjent — ANTONI PONIMASZ ● Kontrola tekstu — ZOFIA HRUBY

FREDRO jest wstępem do wszystkiego, co w teatrze dzieje się dalej, w zakresie najrozmaitszych dalej idących fantazji reżyserskich, tekstowych czy aktorskich. Jest on jak ten metr, który leży w Sèvres, i jest miarą dla wszystkich innych metrów. Fredro jest, jak stwierdzają to wszyscy jego komentatorzy, szkołą pisarstwa scenicznego i szkołą dramaturgii. Jeśli chce się robić cokolwiek dalej, to trzeba najpierw wiedzieć, jak to robił Fredro, to znaczy, jak się buduje sztukę na dwie osoby, na trzy osoby, na więcej osób, sztukę, która ma swoją żelazną konstrukcję. Po drugie — i to jest sprawa niebagatelna — Fredro przechowuje pewien ładunek świadomości narodowej. Oczywiście nie są to uniesienia tego typu, jakie potrafi w nas wywołać repertuar romantyczny czy Wyspiański, ale jest to utrwalanie pewnych narodowych wzorców świadomości, jest to codzienny chleb naszej świadomości obywatelskiej. Przypomnę tu tylko opinię, jaką na temat Fredry wydał Mochnecki i która jest zaskakująca w ustach tego autora-romantyka, a więc należącego do grupy Fredrze niechętniej. Pisał on o *Cudzoziemszczyźnie*: „Komedia ma wiele w sobie uroku, a mianowicie nieodzowną cechę obecnej tam polszczyzny. Kiedyś dziejopisarze narodu naszego, chcąc trafnie epokę współczesną malować w dwudziestym lub późniejszym jeszcze wieku, będą mieli nieobojętą pomoc z komedii Fredry, obyczajaje bowiem, tok spostrzeżeń, zdań i myśli są przez niego zachwycone bardzo szczęśliwie”. Otóż — jak widać — Mochnecki widział w nim jakiś zapis rzeczywistości narodowej polskiej, a przecież nie znał jeszcze wówczas *Zemsty*! (Krzysztof Teodor Toeplitz, *Fredro dzisiaj*, „Dialog” 1976, nr 7).

W ZEMŚCIE stanęli naprzeciw siebie: Cześnik — raptus, zawadiaka, konfederat barski, sejmikowy rębajło, człowiek o szerokim geście, gadatliwy i hałaśliwy, brat starosty; czyli osoba należąca do średniej warstwy szlacheckiej społeczności, oraz Rejent — pokorny, skromny, skąpy, obłudnie pobożny palestrant-dorobkiewicz, zajmujący na liście szlacheckich rang niskie, przedostatnie miejsce. Tak bogato rozbudowany zestaw kontrastowych cech charakteru został w oryginalny sposób wykorzystany do budowy wartkiej i zaskakującej akcji. Temat „zemsta” — potencjalnie tragiczny, uległ w komedii istotnej modyfikacji, opartej na groteskowych założeniach. Obaj bohaterowie zamienili się mianowicie z woli pisarza rolami. Raptusiewicz został przedstawiony w roli autora intrygi (scena pisania listu wabiącego Wacława), a Rejent przypasał szablę, stawiał się na pojedynek i nawet odważnie przekroczył progi domostwa swego przeciwnika. Było to jednak już po małżeństwie Klary z Wacławem, który to fakt w absurdalnym świetle stawał dotychczasowy konflikt. Pojedynek tracił sens, a z chwilą wstąpienia Rejenta do Cześnika szlachecka zawziętość została zneutralizowana przez zasadę staropolskiej gościnności. Tak zbudowana sytuacja stała się podstawą do harmonijnego zakończenia konfliktu. Groteskowa w założeniu „wymiana ról” jest więc w *Zemście* mocno osadzona w realiach kultury sarmackiej.

O istotnej roli tej komedii zdecydował wybór bohaterów oraz epoki, którą wiernie reprezentowali. Byli to ostatni reprezentanci kultury sarmackiej, identyfikowanej z narodową. Jedni krytycy aprobowali wzory osobowe tej formacji kulturowej, inni je odrzucali. Ale jedni i drudzy widzieli we Fredrze, tak jak w autorze *Pana Tadeusza* czy autorze *Pamiętek Soplicy*, wiernego kronikarza minionej lub mijającej epoki, obfitującej w wydarzenia, które w decydujący sposób zaważyły na kształcie narodowego losu. Odczytanie *Zemsty* dokonywało się przecież w latach trwającej niewoli i w kontekście narastającej do r. 1863 (a i później popularnej) bogatej literatury poświęconej Mohikanom dawnej Polski (Mieczysław

Ingłot, *Komedie Aleksandra Fredry*, Wrocław 1978).

DYREKTOR I KIEROWNIK ARTYSTYCZNY
ALOJZY NOWAK

ZASTĘPCA DYREKTORA
MIECZYŚLAW CZECH

ZESPÓŁ ARTYSTYCZNY TEATRU POLSKIEGO W SEZONIE 1981/1982

Reżyserzy: MAREK MOKROWIECKI, ALOJZY NOWAK ● Scenograf: MARIAN FISZER

Konsultant programowy: KRYSZYNA OKRZESIK ● Współpraca w zakresie choreografii: WITOLD
DANIEC

Aktorzy:

TERESA JABŁOŃSKA, MAŁGORZATA KOZŁOWSKA, EULALIA MAJCHRZAK-JANIK, LIDIA MAKSZYMOWICZ, IWONA MATUSZEWSKA, MAŁGORZATA NIEŚPIAŁOWSKA, EWA POLAK-WALESIAK, CZESŁAWA PSZCZOLIŃSKA, ZOFIA SŁABOSZ-STACHOWSKA, ANNA SOBOLEWSKA, JANINA WIDUCHOWSKA, ZBIGNIEW CIEŚLAR, CEZARIUSZ CHRAPKIEWICZ, KAZIMIERZ CZAPLA, MIECZYŚLAW DEMBOWSKI, JERZY DZIEDZIC, STANISŁAW KIERESIŃSKI, JERZY KOCZYŃSKI, STANISŁAW KOSMALEWSKI, RUDOLF LUSZCZAK, MIECZYŚLAW ŁĘCKI, MARIAN MAKSZYMOWICZ, RUDOLF MOLIŃSKI, BRONISŁAW NY CZ, IRENEUSZ OGRODZIŃSKI, KRZYSZTOF STACHOWSKI, MARIAN SZCZERSKI, ADAM SZYMURA, MIECZYŚLAW TARNAWSKI, ZDZISŁAW TYMKE, JANUSZ WALESIAK, MIECZYŚLAW ZIOBROWSKI

Adeptka: IWONA BIAŁA ● Inspicjenci: ERNEST BIESOK, ANTONI PONIMASZ ● Suflerzy:
JOLANTA BIESOK, ZOFIA HRUBY

ZESPÓŁ TECHNICZNY

Kierownik techniczny: ROBERT KLAJMON ● Kierownik oświetlenia: JÓZEF DUDA ● Akustycy: TADEUSZ BEDNARCZYK, JANUSZ GAWLAS ● Brygadierzy sceny: WŁADYSŁAW GARBIAK, KAROL SOLTYSIK ● Rekwizytorzy: CZESŁAW FOŁTA, WŁADYSŁAW KONICKI ● Kier. prac. perkusarskiej i charakteryzacja: RYSZARD PALUCH ● Kier. prac. krawieckiej: TADEUSZ MATEJKO ● Kier. prac. stolarskiej: ELIGIUSZ BEN ● Pracownia ślusarska: RUDOLF BIZOŃ ● Prac. tapicerska: STANISŁAW FOŁTA ● Prac. malarsko-butaforska: MARIA GAŚIOREK, ANDRZEJ GIŁOWSKI

Organizacja widowni: IRENA PALUCHOWA ● Kierownik objazdu: ALINA STUWCZYŃSKA
Telefon: 284-53

ROK TEATRU XXXVII ● SEZON TEATRALNY 1981/82 ● PREMIERA NR 343/I/N 61

Dnia 2 października 1981 r.

Redakcja programu: KRYSZYNA OKRZESIK ● Opracowanie graficzne: RYSZARD RADWAŃSKI

Opracowanie fotograficzne: STANISŁAW KOSMALEWSKI ● Projekty dekoracji do „Zemsty” reprodukowane w programie wykonał scenograf RYSZARD RADWAŃSKI

Następna premiera: KAROL WOJTYŁA — „JEREMIASZ”, drama narodowe w trzech działach





